

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย

ตามที่รัฐบาลได้ดำเนินการปฏิรูปการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม จึงเป็นบทบาทหน้าที่ของกระทรวงศึกษาธิการที่จะนำไปดำเนินการ และได้จัดวางแนวทางในการปฏิรูปไว้ 4 ด้าน คือ การปฏิรูปโรงเรียน การปฏิรูปบุคลากร การปฏิรูปการเรียนรู้ การปฏิรูปการบริหารการศึกษา และได้ดำเนินการปฏิรูปไปโดยพร้อมกันในทุกด้าน โดยให้ทุกภาคส่วนที่มีความเกี่ยวข้องกับการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิรูป การดำเนินการ และการบริหารจัดการในส่วนที่เกี่ยวข้องทุกระดับ ซึ่งจะเห็นได้จากการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ ได้มีการหลอมรวมกรมกองที่ใกล้เคียง และเกี่ยวข้องกันเข้ามาอยู่ด้วยกัน ลดขั้นตอนการปฏิบัติงานให้สั้นลง หน่วยงานสถานศึกษามีอิสระมากขึ้น มีความคล่องตัวสูงขึ้น ก่อให้เกิดการปฏิบัติงานที่รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมบุคลากรในการพัฒนาตนเอง สร้างขวัญและกำลังใจ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนการสอนทั้งผู้สอนและผู้เรียนให้สามารถคิดวิเคราะห์ได้อย่างถูกต้อง พัฒนาสถานศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมายในการปฏิรูปและกระบวนการต่างๆ ซึ่งกล่าวนี้ต้องลงสู่การปฏิบัติของสถานศึกษา

ดังนั้นสถานศึกษา จึงจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงปรับเปลี่ยน และพัฒนาองค์กรในทุกๆ ด้าน ที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาดังกล่าว ให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และที่แก้ไขเพิ่มเติม และการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาก็เป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญงานหนึ่งที่จะส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนให้มีความพร้อมและสมบูรณ์มากขึ้นซึ่งทำให้บรรลุถึงเป้าหมายได้ ถ้าหากงานด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ไม่มีความพร้อม หรือเพียงพอ หรือการจัดการงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมไม่เหมาะสมกับบริบท อาจนำไปสู่ความล่าช้าต่อการจัดการเรียนการสอนในการปฏิรูปการศึกษาได้ซึ่งงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมนั้นเป็นงานสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน หากมีการวางแผนงานและการจัดการที่ดี ก็จะส่งผลให้การปฏิรูปการศึกษابรรลุวัตถุประสงค์ได้

แต่ในสภาพปัจจุบันนี้ โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็กยังมีปัญหาและอุปสรรคต่อการดำเนินการ
งานการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมอีกมากซึ่งได้แก่ ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการต่างๆ
ไม่เพียงพอ มีอาคารเรียน อาคารประกอบจำนวนจำกัด จากห้องเรียนที่ใช้สำหรับเป็นห้องเรียน
ประจำชั้นเท่านั้น ทำให้ไม่มีห้องปฏิบัติการ เช่น ห้องวิทยาศาสตร์ ห้องแนะแนว ขาดแคลนงบประมาณ
ดำเนินการ การจัดสรรงบประมาณหมวดงบลงทุน ค่าที่ดินสิ่งปลูกสร้าง จากกระทรวงศึกษาธิการ
นั้น คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษามีอำนาจในพิจารณาจัดสรรให้โรงเรียน ส่วนใหญ่โรงเรียนขนาดเล็ก
มักจะไม่ได้รับการพิจารณาจัดสรรงบประมาณ งบประมาณมีจำนวนจำกัดไม่เพียงพอต่อความต้องการ
สภาพของอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ไม่เอื้ออำนวยต่อการปรับปรุง เนื่องจากเป็นอาคารเก่า ชำรุด
ทรุดโทรม ไม่เหมาะสมกับการต่อเติมอาคาร บุคลากรในโรงเรียน มีส่วนร่วมกับงานอาคารสถานที่
และสิ่งแวดล้อมน้อย เพราะมีงานหลักและงานด้านอื่นที่ต้องดำเนินการ ชุมชนและองค์กรท้องถิ่น
เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมน้อยไป ทำให้ไม่มีการดูแลรักษา
และใช้ประโยชน์ร่วมกันเท่าที่ควร

ดังนั้นการดำเนินการ ปรับปรุงงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนผู้บริหาร
และบุคลากรในโรงเรียนจึงต้องแสวงหาและระดมทรัพยากรทั้งงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ที่
เกี่ยวข้องเองตามศักยภาพ ซึ่งแต่ละโรงเรียนก็ไม่สามารถปฏิบัติได้เหมือนกัน และก็อาจจะไม่
เพียงพอต่อความจำเป็นของโรงเรียน ดังนั้นโรงเรียนขนาดเล็กเป็นจำนวนมาก จึงมีสภาพของ
อาคารเรียน อาคารต่างๆ ที่ไม่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน ไม่ได้มาตรฐานตามเกณฑ์ของ
กระทรวงศึกษาธิการ หรือตา ความคาดหวังของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง กับการจัดการศึกษา ทำให้
นักเรียนได้รับการจัดการเรียนการสอนไม่เต็มตามรูปแบบ เต็มตามศักยภาพของผู้เรียน

จากสภาพปัญหาดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่าผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็น
เกี่ยวกับสภาพการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่
การศึกษา เชียงใหม่ เขต 2 อย่างไร แตกต่างกันหรือไม่ มีปัญหาและข้อเสนอแนะอย่างไร ทั้งนี้เพื่อให้
ได้ข้อมูลที่จะใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และพัฒนาการบริหารงาน
อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนนักเรียนได้เรียนรู้อย่างเต็มตาม
ศักยภาพ เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโรงเรียน อันจะนำมาซึ่งความสำเร็จในการ
ปฏิรูปการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่การศึกษา เชียงใหม่ เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่การศึกษา เชียงใหม่ เขต 2
3. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่การศึกษา เชียงใหม่ เขต 2

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้คาดว่าจะได้รับประโยชน์ดังนี้

1. ได้ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่การศึกษา เชียงใหม่ เขต 2
2. ได้ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่การศึกษา เชียงใหม่ เขต 2
3. ได้ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะในการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่การศึกษา เชียงใหม่ เขต 2

ซึ่งจะใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการศึกษาพิจารณา ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง แก้ไข และใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน ให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน ที่จะทำให้ให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างเต็มตามศักยภาพ อันจะส่งผลให้การปฏิรูปการศึกษาประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ต่อไป

สมมติฐานการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีสมมติฐานการวิจัยดังนี้ ผู้บริหารและครูผู้สอน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีขอบเขตดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมซึ่งจำแนกได้ดังนี้

- 1.1 การจัดสร้างอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม
- 1.2 การใช้อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม
- 1.3 การควบคุมดูแลอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม
- 1.4 การบำรุงรักษาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม
- 1.5 การประเมินผลการดำเนินงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม

2. ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยในครั้งนี้มีพื้นที่ในการศึกษา คือ เขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่เขต 2 ซึ่งครอบคลุม 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอแม่ริม อำเภอแม่แตง อำเภอสันทราย อำเภอพร้าว และอำเภอสะเมิง

3. ตัวแปร

ตัวแปรในการวิจัยในครั้งนี้มีดังนี้

- 3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ สถานภาพของบุคลากรในโรงเรียน ในที่นี้จำแนกเป็นผู้บริหารและครูผู้สอน
- 3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม

ข้อตกลงเบื้องต้น

การวิจัยในครั้งนี้มีข้อตกลงเบื้องต้นดังนี้

1. โรงเรียนขนาดเล็กที่มีการยุบรวมกับโรงเรียนหลักแล้วไม่นับเป็นโรงเรียน
2. โรงเรียนที่เป็นสาขาถือว่าไม่มีผู้บริหาร

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อความเข้าใจตรงกันการวิจัยครั้งนี้ได้นิยามศัพท์เฉพาะไว้ ดังนี้

การบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม หมายถึง การจัดการงานด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน จำแนกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

1. การจัดสร้างอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม
2. การใช้อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม
3. การควบคุมดูแลอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม
4. การบำรุงรักษาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม
5. การประเมินผลการดำเนินงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม

โรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีจำนวนนักเรียนไม่เกิน 120 คน

เขตพื้นที่การศึกษา เชียงใหม่ เขต 2 หมายถึง เขตพื้นที่การศึกษาที่ครอบคลุม 5 อำเภอ คือ อำเภอแม่ริม อำเภอแม่แตง อำเภอสันทราย อำเภอพร้าว และอำเภอสะเมิง